

Valsts ieņēmumu dienests

Talejas iela 1, Rīga, LV-1978, tālr. 67122689, e-pasts vid@vid.gov.lv, www.vid.gov.lv

UZZIŅA

Rīgā

06.11.2024. Nr. P005-17/8.6.1/73968

Uz 22.10.2024. Nr.517167

AS X

Par uzziņas sniegšanu

Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) izskatīja akciju sabiedrības “X”, reģistrācijas Nr..... (turpmāk – iesniedzēja), 2024.gada 22.oktobra iesniegumu “Lūgums izsniegt uzziņu par tiesībām” (turpmāk – iesniegums) un sniedz šādu uzziņu.

Iesniedzēja iesniegumā sniedz šādu faktu aprakstu:

“AS (turpmāk – Sabiedrība) ir tai skaitā arī zemes nekustamā īpašuma Rīgā, kadastra nr....., īpašnieks. Uz zemes gabala atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamā māja (turpmāk Būve). Starp zemes īpašnieku un daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem pastāv t.s. likumiskā zemes lietošanas tiesības, ko no 2022.gada 1.janvāra regulē Latvijas Republikas Satversmei neatbilstošais likums “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” (turpmāk Spēkā stāšanās likums).

Sabiedrība ir sagatavojusi maksāšanas paziņojumus Būves īpašniekiem (kopīpašniekiem) par zemes likumisko lietošanas maksu. Saskaņā ar Spēkā stāšanās likuma 38.panta otro daļu par maksāšanas paziņojuma sagatavošanu un nosūtīšanu katrs būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks) sedz zemes īpašnieka izmaksas 15 *euro* apmērā, kas ir sedzamas kopā ar nākamo lietošanas maksas maksājumu (Spēkā stāšanās likuma 38.panta trešā daļa).

Vienlaikus Spēkā stāšanās likuma 38.panta ceturtā daļa nosaka, ka ja ir iestājies lietošanas maksas samaksas nokavējums, parādnieks zemes īpašniekam atlīdzina katra kavēta maksājuma atgūšanas izdevumus 30 *euro* apmērā (ja vien zemes īpašnieks pats nav vainojams nokavējumā). Saskaņā ar šo tiesību normu izdevumu atlīdzināšana (30 *euro* apmērā) neatbrīvo parādnieku no pienākuma atlīdzināt zemes īpašniekam radušos zaudējumus, ciktāl tie pārsniedz minētos izdevumus.

Sabiedrība ir pievienotās vērtības nodokļa maksātājs. Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likuma 52.panta pirmās daļas 26.punktu ar nodokli neapliek pakalpojumu, par kuru ēkas vai būves īpašniekam pienākas maksāt atlīdzību par likumiskās zemes lietošanas tiesībām, ja ēka vai būve ir uzskatāma par patstāvīgu īpašuma objektu atbilstoši normatīvajam regulējumam civiltiesību jomā. Vienlaikus likums nenosaka:

1. Vai ar PVN apliekas vai neapliekas un kā apliekas, ja apliekas, maksāšanas paziņojuma sagatavošana un nosūtīšana un vai kā uz to ir attiecināms PVN priekšnodoklis.
2. Vai ar PVN apliekas vai neapliekas un kā apliekas, ja apliekas, paziņojums par kavētu maksājumu un parāda atgūšanas izdevumi, un vai kā uz to ir attiecināms PVN priekšnodoklis.
3. Vai ar PVN apliekas vai neapliekas un kā apliekas, ja apliekas, zemes īpašniekam radušo zaudējumu, ciktāl tie pārsniedz iepriekš minētos izdevumus, atlīdzinājums.

Papildus norādāms, ka Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 17.⁴ pants, kas galīgi neatbilst Latvijas Republikas Satversmei un valsts sabiedriskajai iekārtai, pirmā un ceturtā daļa nosaka šķietamu pienākumu jebkuram “pakalpojumu sniedzējam”:

1. Veikt ekonomiski pamatotus aprēķinus un nodrošināt dzīvojamās mājas īpašniekam iespēju saņemt vispusīgu un pilnīgu informāciju par tā piedāvāto pakalpojumu cenu.
2. Sagatavot un izsniegt izziņu par maksājumiem.
3. Sagatavot paziņojumu par parāda esamību un nodot to adresātam.

Ar šo atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 1. un 90.pantam, kā arī Administratīvā procesa likuma normām (tostarp, 98.panta otrajai daļai un 64.panta trešajai daļai) Sabiedrība, lūdz sniegt uzziņu par tiesībām:

- **vai saskaņā Spēkā stāšanās likuma 38.panta otro daļu Sabiedrības maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas izmaksas 15 euro apmērā, ko Sabiedrībai sedz katrs Būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks), ir ar pievienotās vērtības nodokli apliekams pakalpojums (objekts)?**
- **vai saskaņā Spēkā stāšanās likuma 38.panta trešo daļu paziņojuma par parāda esamību sagatavošanas un nosūtīšanas izmaksas 30 euro apmērā, ko Sabiedrībai sedz katrs Būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks), ir ar pievienotās vērtības nodokli apliekams pakalpojums (objekts)?**
- **vai saskaņā Spēkā stāšanās likuma 38.panta trešo daļu zaudējumi, ko sedz katrs Būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks) Sabiedrībai, ir ar pievienotās vērtības nodokli apliekams pakalpojums (objekts)?**

Minētā uzziņa par tiesībām lūdzam sagatavot līdz 05.11.2024., lai Sabiedrība varētu nosūtīt būves īpašniekiem (kopīpašniekiem, dzīvokļa īpašuma īpašniekiem) korektu un “ekonomiski pamatotu” informāciju, tai skaitā, arī par nodokļu nomaksu.

Minētā uzziņa par tiesībām tiek pieprasīti, lai Sabiedrība nenodarītu un izvairītos no kaitīgām sekām, kas paredzētas Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā, Administratīvās atbildības likumā, Krimināllikumā, kā arī likumā Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību, kā arī tiktu ievērotas Pievienotās vērtības nodokļa likuma tiesību normas.”

VID, izvērtējot iesniedzējas iesniegumā sniegto faktu aprakstu un no minētajiem faktiem izrietošus konkrētus jautājumus, atbildes uz kuriem ir atkarīgas no to juridiska vērtējuma, sniedz šādu uzziņu.

Atbildot uz iesnieguma pirmo un otro jautājumu, paskaidrojam.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma 5.panta pirmajā daļā noteikts, ka ar nodokli apliekamie darījumi ir šādi saimnieciskās darbības ietvaros iekšzemē veikti darījumi:

- 1) preču piegāde (tai skaitā preču piegāde Eiropas Savienības teritorijā un preču eksports) par atlīdzību;
- 2) pakalpojumu sniegšana par atlīdzību;
- 3) preču iegāde Eiropas Savienības teritorijā par atlīdzību.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma 34.panta pirmā daļa noteic, ka preču piegādes un pakalpojumu sniegšanas darījumā ar nodokli apliekamā vērtība ir atlīdzība par piegādātajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem.

Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 1.panta 2.punktu atlīdzība ir preču vai pakalpojumu vērtība naudas izteiksmē, kuru preču piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs saņem vai kura tam būtu jāsaņem kā samaksa no preču vai pakalpojumu saņēmēja vai citas personas par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu, bez pievienotās vērtības nodokļa neatkarīgi no tā, vai samaksa izdarīta pilnībā vai daļēji.

Tādējādi Pievienotās vērtības nodokļa likuma normas nav piemērojamas, ja darījumi pēc ekonomiskās būtības nav uzskatāmi par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību.

Likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38.panta otrajā daļā noteikts, ka būves īpašniekam uz likuma pamata ir pienākums maksāt lietošanas maksu zemes īpašniekam par zemes lietošanas tiesībām, kā arī segt maksāšanas paziņojuma izmaksas. Likumiskās lietošanas maksas apmērs ir četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā, bet ne mazāks par 50 *euro* gadā. Maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas izmaksas gadā katrs būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks) sedz 15 *euro* apmērā. Ja dzīvojamā mājā lietošanas maksas samaksa tiek veikta ar pārvaldnieka starpniecību, maksāšanas paziņojums nosūtāms pārvaldniekam — viens paziņojums attiecībā uz visiem būves īpašniekiem (kopīpašniekiem, dzīvokļa īpašuma īpašniekiem). Būves īpašnieks un zemes īpašnieks var rakstveidā vienoties par citu lietošanas maksas un maksāšanas

paziņojuma izmaksu apmēru. Šāda vienošanās nesaista nekustamā īpašuma ieguvēju, mainoties būves vai zemes īpašniekam.

Likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 38.panta ceturrtā daļa nosaka, ka, ja ir iestājies lietošanas maksas samaksas nokavējums, parādnieks zemes īpašniekam atlīdzina katra kavēta maksājuma atgūšanas izdevumus 30 *euro* apmērā, ja vien zemes īpašnieks pats nav vainojams nokavējumā. Izdevumu atlīdzināšana neatbrīvo parādnieku no pienākuma atlīdzināt zemes īpašniekam radušos zaudējumus, ciktāl tie pārsniedz minētos izdevumus.

Tādējādi, saskaņā ar likumu "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 38.panta otro un ceturto daļu, maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas izmaksas, kā arī kavēta maksājuma atgūšanas izdevumi, ko būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks) atlīdzina zemes īpašniekam, nav uzskatāmas par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu saimnieciskās darbības ietvaros iekšzemē par atlīdzību. Tādēļ šīm izmaksām nepiemēro Pievienotās vērtības nodokļa likuma normas.

Atbildot uz iesnieguma trešo jautājumu, paskaidrojam.

Atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52.panta pirmās daļas 26.punktam ar nodokli neapliek pakalpojumu, par kuru ēkas vai būves īpašniekam pienākas maksāt atlīdzību par likumiskās zemes lietošanas tiesībām, kad ēka vai būve ir uzskatāma par patstāvīgu īpašuma objektu atbilstoši normatīvajam regulējumam civiltiesību jomā.

Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma pārejas noteikumu 39.punktu Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52.panta pirmās daļas 26.punkts ir piemērojams pakalpojumam, par kuru pienākas atlīdzība par likumiskās zemes lietošanas tiesībām zemes un būves īpašnieku savstarpējās tiesiskajās attiecībās ar 2022.gada 1.janvāri neatkarīgi no zemes īpašnieka statusa.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma pārejas noteikumu 40.punktā noteikts, ka Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52.panta pirmās daļas 26.punkts ir piemērojams arī attiecībā uz pakalpojumu, par kuru pienākas nomas maksa, ko nosaka vienošanās vai tiesas nolēmums par zemes un būves īpašnieku savstarpējām tiesiskajām attiecībām laikā no 2022.gada 1.janvāra līdz 2023.gada 31.decembrim likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 14.panta pirmās daļas 1., 2., 3. un 4.punktā minētajos gadījumos.

Tādējādi no 2022.gada 1.janvāra (arī 2024.gadā) likumiskās lietošanas maksa (piespiedu zemes noma) nav apliekama ar pievienotās vērtības nodokli, savukārt zemes noma joprojām ir apliekama ar pievienotās vērtības nodokli.

Likuma "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību" 38.pantā trešajā daļā noteikts, ka lietošanas maksa ir maksājama par katru ceturksni uz priekšu, ja būves īpašnieks un zemes īpašnieks nevienojas citādi. Pienākums maksāt lietošanas maksu zemes īpašniekam par attiecīgo laiku atkrīt, ja

zemes lietošanas tiesības nav bijis iespējams izmantot nepārvaramas varas dēļ. Maksāšanas paziņojuma izmaksas pēc tā saņemšanas sedz kopā ar nākamo lietošanas maksas maksājumu.

Likumisko zemes lietošanas tiesību izpildei nav nepieciešams pušu starpā noslēgts līgums, jo pušu tiesības un pienākumi, kā arī maksas apmērs un periods tiek noteikti ar likumu, taču, ja abas puses to vēlas, ir iespējams vienoties par citiem maksāšanas termiņiem.

Iesniedzēja iesniegumā informē, ka “starp zemes īpašnieku un daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas Rīgā, dzīvokļu īpašniekiem pastāv t.s. likumiskā zemes lietošanas tiesība, ko no 2022.gada 1.janvāra regulē Latvijas Republikas Satversmei neatbilstošais likums “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību””, tāpēc var secināt, ka konkrētajā gadījumā ir maksājama likumiskā zemes lietošanas maksa jeb piespiedu zemes nomas maksa, ko nosaka likums.

Ievērojot minēto, šādā gadījumā saskaņā ar likumu “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38.panta trešo daļu, likumiskās zemes lietošanas maksas izmaksas, ko sedz būves īpašnieks (kopīpašnieks, dzīvokļa īpašuma īpašnieks), nav apliekamas ar pievienotās vērtības nodokli attiecībā uz periodu no 2022.gada 1.janvāra.

Vienlaicīgi informējam, ka uzziņa tiek sniegta, pamatojoties uz iesnieguma faktu aprakstā norādīto tiesisko situāciju. Tādējādi, ja nodokļu administrēšanas pasākumu laikā tiks konstatēts, ka noslēgto darījumu ekonomiskā būtība neatbilst iesniegumā norādītajai tiesiskajai situācijai, tad iesniedzēja nevarēs baudīt sniegtās uzziņas tiesiskās sekas.

Sniedzot uzziņu, izmantotas šādas tiesību normas: Pievienotās vērtības nodokļa likuma 1.panta 2.punkts, 5.panta pirmā daļa, 34.panta pirmā daļa, 52.panta pirmās daļas 26.punkts, Pievienotās vērtības nodokļa likuma pārejas noteikumu 39. un 40.punkts, likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38.panta otrā, trešā un ceturtā daļa.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 101.panta ceturtajai daļai uzziņu var apstrīdēt augstākā iestādē. Ja augstākas iestādes nav vai tā ir Ministru kabinets, tad uzziņa nav apstrīdama. Tā nav pārsūdzama tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta otro daļu augstāka iestāde ir tiesību subjekts, tā struktūrvienība vai amatpersona, kas hierarhiskā kārtībā var dot rīkojumu iestādei vai atcelt tās lēmumu. Ņemot vērā to, ka Valsts ieņēmumu dienestam attiecībā uz uzziņu apstrīdēšanu nav augstākas iestādes, šī uzziņa nav apstrīdama un pārsūdzama.

Ģenerāldirektore

B. Šmite-Roķe